

- Tyler, G.A. 1996. The ecology of the *Corncrake*, with special reference to mowing on breeding production. PhD thesis, University of Cork.

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Meerkoet (*Fulica atra*) A125

1. Status

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: De meerkoet is een zwarte ralachtige met een witte snavel en voorhoofd. De broedgebieden liggen in gematigde klimaatszone van Europa en Azië, maar ook in Noord-Afrika, India en Australië. In West-Europa rijkt het broedgebied van Zuid-Scandinavië tot aan de Middellandse Zee, waarbij de verspreiding in het zuiden schaarser is. De noordelijke en oostelijke populaties trekken in het najaar naar warmere streken in het westen en zuiden. De meerkoeten die in ons land komen overwinteren, komen daarvandaan en kunnen uit Moskou vandaan komen. De in Nederland broedende meerkoeten trekken deels in zuidelijke richting, waarbij sommige vogels Spanje bereiken.

Relatief belang in Europa: De staat van instandhouding van de meerkoetpopulatie in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' gunstig. De broedgebieden van de in de Europese Unie verblijvende meerkoeten liggen in de gematigde streken van Europa en West-Azië. Overwinteringsgebieden liggen in West-, Midden- en Zuid-Europa. In Nederland betreft het *Fulica atra atra*. Bij deze ondersoort worden vijf populaties onderscheiden. De voor Nederland relevante Noordwest-Europese winterpopulatie (met broedgebieden in Oost-, Noord- en West-Europa) wordt geschat op 1.750.000 meerkoeten. Hiervan blijft naar schatting 24 % in Nederland.

3. Ecologische vereisten

Leefgebied: Het leefgebied van de meerkoet kent een grote verscheidenheid aan waterrijke gebieden. Hij komt zowel in grote 'wetlands' en moerassen voor als in kanalen, grachten en vaarten in voornamelijk stedelijk gebied. De meerkoet heeft voorkeur voor wateren die rijk zijn aan ondergedoken waterplanten of een goede bodemfauna hebben. Hij neemt ook genoeg met wateren die omzoomd zijn met een talud van gras of met cultuurgrasland. Aquatisch foeragerende meerkoeten duiken niet dieper dan 3 m en ze zijn dus gebonden aan ondiepe wateren. In juli-augustus verzamelt een deel van de vogels zich om te ruïen. Dan moeten het open water en/of aangrenzende moerassen de ruïconcentraties voldoende bescherming en rust kunnen bieden. Meerkoet slapen en zoeken voedsel in hetzelfde gebied. In stedelijk gebied in vorstperiodes bevindt de soort zich vaak op plaatsen waar warm water wordt geloosd en/of eenden worden gevoerd.

Voedsel: De meerkoet is een alleseter. Hij eet zowel ondergedoken waterplanten als oevervegetatie en gras en specialiseert zich in sommige gebieden zoals in het IJsselmeergebied op driehoeksmosselen. Daarnaast eet de meerkoet verschillende zoetwatermollusken en (water)insecten.

Rust: De meerkoet is meestal niet schuw, tenzij hij in grote concentraties voorkomt. Het gaat dan om groepen die op ondergedoken waterplanten foerageren of die ruïen. De vluchtafstanden bij

water- en oeverrecreatie bedragen bij de meerkoet ongeveer 50 m. De precieze afstand is afhankelijk van plaatselijke omstandigheden. Bepaalde veranderingen in het leefgebied beïnvloeden de verspreiding van de meerkoet. Minder intensief beheren van oevers en taluds bijv. leidt tot verruiging en verminderde draagkracht van de grasmat als voedselbron. Vermesting van het water resulteert in vermindering van foerageermogelijkheden op ondergedoken waterplanten. Verder kan verspreiding van de meerkoet worden beïnvloed door de plaatsing van windturbines aan de waterkant.

4. Huidig voorkomen

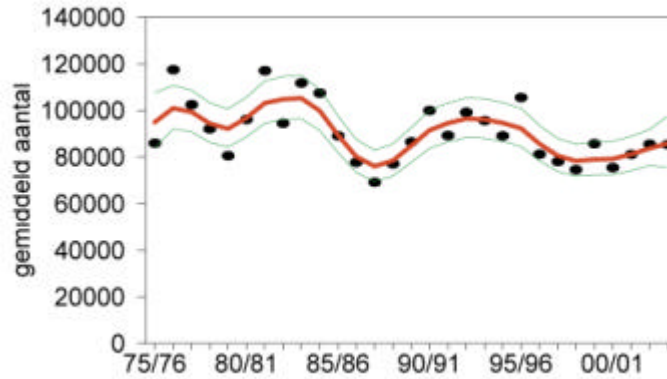
De meerkoet is in de winter in heel laag Nederland talrijk. Hartje winter ligt het accent van de meerkoetenverspreiding in het rivierengebied, Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en het zuidelijk IJsselmeergebied. Onder meer de Randmeren zijn vooral in de eerste helft van het winterhalfjaar belangrijk, als de meerkoeten foerageren op waterplanten. Naarmate deze voedselbron uitgeput raakt, stappen de vogels over op o.a. driehoeksmosselen en gras, waarbij de verspreiding verschuift naar het rivierengebied en de veenweidegebieden in Noord- en Zuid-Holland.

Verspreidingskaart meerkoet

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: Sinds 1975 is het aantal meerkoeten in Nederland min of meer stabiel geweest. Op de lange termijn zijn schommelingen in de aantallen te zien, met een minimum rond 1985 en een maximum in 1990-1995. Binnen Nederland zijn sterke veranderingen opgetreden in de verspreiding van meerkoeten als gevolg van veranderingen in voedselbeschikbaarheid. Zo zijn de aantallen in de Veluwe-Randmeren sterk toegenomen, nadat door ecologisch herstel massaal kranwierden als voedsel beschikbaar kwamen en bovendien de driehoeksmosselen toenamen. De aantallen in het rivierengebied namen ondertussen af, evenals die in het Volkerak, waar de waterkwaliteit en daarmee de beschikbaarheid van waterplanten verslechterde. In de Veluwe-Randmeren zijn de aantallen van de meerkoet recent weer afgenomen, mogelijk als gevolg van een toegenomen concurrentiedruk van knobbelzwanen.

Aantalsontwikkeling meerkoet

Recente ontwikkelingen: De Nederlandse populatie van de meerkoet is sinds 1981 (1981-2003) stabiel. Ook over de meest recente periode 1994-2003 is de populatie stabiel.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig
De verspreiding van de meerkoet is niet wezenlijk veranderd.

Beoordelingsaspect populatie: gunstig
De populatie van de meerkoet is stabiel.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig
De omvang en de kwaliteit van geschikt leefgebied voor de meerkoet nemen niet wezenlijk af.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig
Verdere verbetering van de waterkwaliteit kan een gunstig effect hebben op de voedselbeschikbaarheid voor de meerkoet. Toenemende voedselconcurrentie met andere soorten (knobbelzwaan) zou dit echter kunnen gaan compenseren zodat de verwachting neerkomt op een handhaving van de status quo.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 89.700 vogels (seizoensgemiddelde). Enige afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen is aanvaardbaar.

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling: Behoud van de huidige situatie volstaat bij deze soort. Er zijn grote veranderingen opgetreden in de beschikbaarheid van aquatisch voedsel als waterplanten en driehoeksmosselen als gevolg van veranderingen in de waterkwaliteit. Deze ontwikkelingen zijn in de Randmeren overwegend voor de meerkoet positief geweest (toename van waterplanten en mosselen) en negatief in het Markermeer (afname mosselen) en het Krammer-Volkerak (afname waterplanten). De gunstige ontwikkelingen in de Randmeren kunnen in principe verder doorgaan, maar ondertussen neemt daar ook de concurrentiedruk van knobbelzwanen toe. De staat van instandhouding van de meerkoetenpopulatie is gunstig en was dat ook in 1981.

Oordeel: gunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatietrend	gunstig	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig
Toekomst	gunstig	gunstig
Eindoordeel	gunstig	gunstig

6. Bronnen

- Eerden M.R. van, Dubbeldam W. & Muller J. 1999. Sterfte van watervogels door visserij met staande netten. RIZA-rapport 99.060. RIZA, Lelystad.
- Eggenhuizen T. 1996. Grazende vogels in Waterland. Opvang van ganzen, zwanen, Meerkoeten en Smienten. Rapport samenwerkingsverband Waterland, Purmerend.